

Ο Θεός δεν μας υποσχέθηκε επίγεια ευτυχία!

π.Αλέξανδρος Σμέμαν

Αλλά γιατί όλα αυτά, εκτός από μια στιγμιαία χαρά, δεν έχουν μια μεγαλύτερη και διαρκέστερη επίδραση; Πόσος θυμός, αμοιβαίος πόνος, προσβολή.

Πόση – δίχως υπερβολή -κρυμμένη βία. Τι είναι αυτό που θέλει ο άνθρωπος; Για ποιό πράγμα διψά; Αν δεν το λάβει, μεταμορφώνεται σ' ένα πρόσωπο του κακού, κι αν το λάβει, τον κάνει να επιθυμει περισσότερο.

Θέλει την αναγνώριση, δηλαδή τη «δόξα των άλλων». Να είναι «κάποιος» για τον άλλο, για τους άλλους, «κάτι»: μια αρχή, μια εξουσία, ένα αντικείμενο φθόνου, κ.λπ. Εδώ βρίσκεται, νομίζω, η κύρια πηγή και η ουσία της υπερηφάνειας. Κι αυτή η υπερηφάνεια μεταμορφώνει αδελφούς σ' εχθρούς.

Στην Εκκλησία, που είναι ένας μικρόκοσμος και που καλείται ν' αποκαλύψει την Καινή Ζωή σ' αυτόν τον κοσμο, στην Εκκλησία που η ζωή της, η πηγή της και η ουσία της δεν είναι η υπερηφάνεια, αλλά η αγάπη (των εχθρών μας) – όλα αυτά είναι ιδιαίτερα ορατά. Έξω από την Εκκλησία, «εν τω κοσμω τούτω», η υπερηφάνεια – όπως ο θάνατος, η εξουσία, ο πόθος – είναι νομιμη. Εφευρίσκονται σχήματα για τον εξαγνισμό τους, τη μεταμόρφωσή τους σε κοινωνικά αποδεκτά φαινόμενα.

Γι' αυτό έχουμε τη σημερινή αναστάτωση με τα «δικαιώματα», τη δημοκρατία, κ.λπ. Η κύρια κινητήρια δύναμη σήμερα δεν είναι η «ελευθερία», όπως συνήθως νομίζουμε, αλλά η εξίσωση. Είναι μια ισχυρή άρνηση της ιεραρχίας στη ζωή, υπεράσπιση όχι του δικαιώματος του καθένα να είναι ο εαυτός του, αλλά μια υποσυνείδητη διαβεβαίωση πως όλοι ουσιαστικά είναι ίδιοι, δηλαδή ότι δεν υπάρχουν «πρώτοι», αναντικατάστατοι, μοναδικοί, «κεκλημένοι».

Παρ' όλα αυτά, στον πεπτωκότα κοσμο μας, τα δικαιώματα και η δημοκρατία είναι σχετικά καλά, είναι μια σχετική ρυθμιση στον αγώνα του καθενός ενάντια σ' όλους τους άλλους. Γίνονται κακά μόνον όταν εξαφανιστούν τα σχετικά τους χαρακτηριστικά και «θεωθούν», ώστε να γίνουν καλά σε μια ολοκληρωτική, φασιστική κυβέρνηση• αλλά τότε μεταβάλλονται σε κακό εκεί όπου νικούν και γίνονται αυτοσκοπός, δηλαδή είδωλο. Γίνονται δε είδωλο κάθε φορά που παύουν να υπερασπίζονται τον αδύναμο, και μετατρέπονται σε όργανο εξίσωσης, και γι' αυτό πνευματικού απανθρωπισμού και τελικά υπερηφάνειας.

Στην Εκκλησία, δικαιώματα, εξισωτισμός και αγώνες είναι ανεφάρμοστα, επειδή η Εκκλησία δεν γνωρίζει άλλο νομο από τον νομο της αγάπης• ή μάλλον την ίδια την αγάπη. Αν εκπέσει ή αδυνατίσει η αγάπη, αν κάποιος απομακρυνθεί από την αγάπη, εισβάλλει η υπερηφάνεια (επιθυμία της σαρκός, επιθυμία των οφθαλμών, αλαζονεία του βίου – Α' Ιωαν. 2,16). Η αγάπη, ως ζωή του Θεού – και σ' αυτή τη ζωή δεν υπάρχει αλαζονεία. Ο Πατήρ είναι πάντοτε Πατήρ, αλλά δίνει τα πάντα στον Υιό.

Ο Υιός δεν ισχυρίζεται πως είναι ο Πατήρ αλλά είναι αιωνίως ο Υιός, και το Άγιο Πνεύμα είναι η Ζωή καθατή, η Ελευθερία καθατή («το πνεύμα όπου θέλει πνεύει», Ιωαν. 3,8), είναι η ίδια η Αγάπη του Πατρός προς τον Υιό του Υιού προς τον Πατέρα, το θείο δώρο της ύπαρξης και της υπακοής. Ο Θεός δίνει αυτή την αγάπη, κάνει τον άνθρωπο μέρος αυτής της αγάπης, και αυτή η κοινωνία είναι η Εκκλησία.

Έτσι στην Εκκλησία δεν υπάρχουν δικαιώματα, ούτε συνδεόμαστε

μ' αυτά τα δικαιώματα, ούτε υπάρχει εξισωτισμός. Δεν υπάρχει εξισωτισμός, γι' αυτό και δεν υπάρχει σύγκριση -που είναι η κύρια πηγή υπερηφάνειας. Η πρόσκληση για τελείωση που απευθύνεται σε κάθε πρόσωπο είναι μια πρόσκληση να βρούμε τον εαυτό μας, όχι βέβαια με τη σύγκριση, ούτε με την αυτοανάλυση («που βρίσκεται το δυναμικό μου;») αλλά κατά θεόν. Από δω προέρχεται και το παράδοξο: μπορείς να βρείς τον εαυτό σου μόνον όταν τον χάσεις, και αυτό σημαίνει να ταυτίσεις ολοκληρωτικά τον εαυτό σου με την κλήση του θεού, ενώ το σχέδιο που υπάρχει για τον άνθρωπο δεν αποκαλύπτεται στον ίδιο τον άνθρωπο αλλά «εν θεώ»!

Ν' αγαπάς – τον εαυτό σου και τους άλλους – με την αγάπη του θεού: πόσο χρειάζεται αυτό στην εποχή μας που η αγάπη έχει σχεδόν ολοκληρωτικά παρεξηγηθεί. Πόσο χρήσιμο δεν θα ήταν αν στοχαζόμασταν προσεκτικότερα και βαθύτερά τη ριζική ιδιαιτερότητα της αγάπης του θεού. Μού φαίνεται μερικές φορές πως η πρώτη ιδιορρυθμία της είναι η σκληρότητά της. Αυτό σημαίνει – *mutatis mutandis* – την απουσία συναισθηματικότητας με την οποία ο κόσμος και ο Χριστιανισμός ταυτίζονται συνήθως αυτή την αγάπη.

Στην αγάπη του θεού, δεν υπάρχει καμία υπόσχεση για επίγεια ευτυχία, καμία φροντίδα γι' αυτήν. Αυτή η αγάπη είναι υποταγμένη ολοκληρωτικά στην επαγγελία και στην έγνοια για τη Βασιλεία του θεού, δηλαδή στην απόλυτη ευτυχία για την οποία ο θεός έχει δημιουργήσει τον άνθρωπο και στην οποία έχει καλέσει τον άνθρωπο.

Έτσι, η πρώτη ουσιαστική σύγκρουση ανάμεσα στην αγάπη του θεού και στην πεπτωκυία ανθρώπινη αγάπη: «Κόψε το χέρι σου», «βγάλε το μάτι σου», «άφησε τη γυναίκα και τα παιδιά σου», «ακολούθησε τη στενή οδό...» – όλα αυτά είναι φανερό πως δεν συμβιβάζονται με την ευτυχία στη ζωή. Αυτό ήταν που έκανε τον κόσμο ν' αλλάξει δρομο από την ολοκληρωτική αγάπη και να τον γεμίσει με μίσος.

Schmemmann Alexander